

Sajtóanyag

A vízgyűjtő gazdálkodási tervezés civil szempontból

Bevezető

Az EU Víz Keretirányelve által előírt tervezési folyamatban nagy hangsúlyt kapott az érdekelt társadalmi szereplőkkel, vállalkozásokkal, önkormányzatokkal való egyeztetés. Az egyes vízgyűjtő gazdálkodási alegységek tervezési anyagaiból rövidített konzultációs anyagok készültek, melyek a www.vizeink.hu honlapon elérhetőek bárki számára. A konzultációs anyagok bemutatása és megvitatása céljából társadalmi egyeztetésekre került sor minden alegység területén.

A társadalmi részvétel

Az egyes alegységek területein szervezett társadalmi egyeztetéseken a gondos szervezés, és többszöri meghívás ellenére szerény volt a részvétel. Ennek oka részben a nyári időszak lehetett, részben pedig feltehetően az, hogy ezúttal nem egy konkrét beruházás, beavatkozás volt terítéken. A vízgazdálkodási tervek olyan javaslatokat és beavatkozási lehetőségeket fogalmaznak meg, melyek a következő 6-12 évben lesznek hatással vizeink állapotára. Ennek a tervezési folyamatnak az eredménye az átlagember számára valószínűleg kevésbé kézzelfogható, még akkor is, ha lényeges kérdésekről szól.

A konzultációs anyagok

A vízgyűjtő alegységekre vonatkozó konzultációs anyagok felépítésüket tekintve egységesek, tartalmukban azonban nem feltétlenül. Az egyes térségek tervezési anyagait más-más szakemberek készítették, ezért azok szemléletében fedezhető fel különbség. Vannak anyagok, melyek szinte kizárólag magukkal a víztestekkel foglalkoznak, míg mások feltárják a területhasználati, gazdálkodási módok és vizeink állapotának kapcsolatát. Véleményünk szerint ez utóbbi szemléletmód a helyes.

A konzultációs anyagok egyébként sajnos meglehetősen hosszúak, azok átolvasása komoly feladatot jelent és érthető, ha kevesen szánják rá az időt és figyelmet.

Ökológiai és táji szempontok

A vízgyűjtő gazdálkodási tervezés általában főleg a felszíni és felszín alatti víztestek állapotára összpontosít, azonban jól látható, hogy vizeink állapotát alapvetően határozzák meg emberi tevékenységeink.

A tájat és az abban található folyó- és állóvizeket, felszín alatti víztesteket egységükben kell szemlélnünk, hiszen együttműködő rendszert alkotnak. A vizek állapota nagymértékben függ az őket körülvevő tájtól, a táj használat módjától, a tájat ugyanakkor a vizek táplálják. Emberi tevékenységeink, azon belül főleg a mezőgazdasági és a települési szennyvíz kibocsátások jelentős hatással vannak vizeink minőségére. Az elmúlt évtizedek mezőgazdasági gyakorlatára az intenzív művelés volt jellemző, ami megkövetelte a feleslegesnek tartott vizek, belvizek elvezetését. Manapság az időjárási szélsőségek egyre gyakoribbá válnak, mind a rendkívüli aszályok és hőségek, mind a heves esőzések arra utalnak, hogy ideje bölcsebben gazdálkodnunk vizeinkkel.

Az időjárási szélsőségek hatásait mérsékelhetjük, ha tájhasználatunkat jobban hozzáigazítjuk a természetes adottságokhoz. Ez a folyók menti térségekben az árvizek víztöbbletének visszatartását jelenti, illetve azt, hogy a mélyebben fekvő, lefolyástalan területeken, ahol a vizek hosszabb időre megállnak, nem kell feltétlenül szántóföldi gazdálkodásban gondolkodnunk.

Ha az árvizek víztöbbletét sikerül legalább részben megtartanunk a tájban, akkor csökkenthetjük az aszályok káros hatásait, segíthetjük a mezőgazdasági termelést, illetve javíthatjuk természeti szempontból értékes területeink állapotát.

A vizek visszatartásán alapuló vízgazdálkodás természetes módon együtt jár egy környezeti szempontból körültekintőbb gazdálkodással, egészségesebb élelmiszerek termelésével, illetve a nagyüzemi termelés helyett a kisebb táblás, mozaikosabb tájszerkezet kialakításával.

Véleményünk szerint a vízgyűjtő gazdálkodási tervek tartalmilag akkor jók, ha ezekre a kérdésekre is kitérnek, hiszen vizeink ügyét nem kezelhetjük sem a tájból kiemelve, sem emberi tevékenységeinktől, a gazdálkodástól függetlenül.

A vízgyűjtő gazdálkodás költségei

A vízgyűjtő gazdálkodási tervek megvalósítása lehet nagyon költséges, ha vizeink védelmét más ágazatok működése ellenében kell biztosítanunk. Ha a mezőgazdálkodás, az intenzív állattartás, a település fejlesztés és más ágazatok kevésbé veszik figyelembe a környezeti szempontokat, akkor vizeink jó állapotának megtartása, vagy elérése nem egyszerűen költséges, hanem szinte lehetetlen.

Ugyanakkor, ha tájhasználatunk, gazdálkodásunk és életmódunk környezetkímélőbbé válik, vízgyűjtő területeink és vizeink állapota nagyobb beavatkozások és költségek nélkül is sokat javulhat. Ez természetesen túlmutat a Víz Keretirányelv témakörén, ám mivel életünk minden területe összefügg és hatással van egymásra, ezért a vizeinkről szóló tervezés kapcsán is érdemes legalább elgondolkodnunk életmódunk környezeti terhelésén, fenntarthatóságán.

Jó példa megyénkben a Bereg

A korszerű és természetközeli feltételeket teremtő vízgazdálkodásnak egyik jó példája a Bereg, ahol a jelenleg tervezés alatt lévő vízrendszer az árvízi biztonság mellett a vizek visszatartását is szolgálja. Az árvizek „felesleges” vizeinek visszatartása rendkívül fontosá válhat akár néhány héttel az árvizek levonulása után is, hiszen – ahogyan idén tavasszal megtapasztalhattuk – az aszály már a kora nyári időszakban is lehet pusztító. A Beregi térségben tervezett tudatos vízgazdálkodás fontos lehet mind a gazdálkodók, mind a természetvédelem számára.